

lesarabrøv

Dummdjarvir vinnulívsmenn!

Ikki minst vinna okkara knógvar undir Jante-lógini

Bert hin dummdjarvi vágar i dag at satsa uppá føroyska vinnulívið. Ikki ti at møguleikarnir fyri at skapa nýggjar vinnuvegir eru loknir — tað verða teir ongantið (!), men ti tú ert valla komin rættiliga i gongd, fyrr enn tú verður i vanda fyri at verða búskaparlaga kroystur i ein krók av einhvørjari nýggjari lóg ella reglugerð, sum ger tað ógjøriligt hjá tær at reka fyrirkøna so endarnir metast.

Ert tú afturat so «óheppin», at tú kanst sýna, at tú als ikki hevur fingið og ei heldur tørvar almenna hjálp at reka fyrirkøna, ja, so bendir nógva á, at Stóriðieggjarnir úti i Tinganesi og aðrastaðni kring landið heilt vist finna onkran útveg at basa tær.

Neyvan nakrantíð i søgu okkara hevur tað so høgt prisaða frælsa vinnulívið verið so skert, yvirstýrt og ófrælst sum tað er júst nú.

Dømið Heri Hjelm er hættisligt. Maðurin verður hongdur út i fjølmíðlunum, sum hin stóri ljóti úlvurin, ið selir sín laks i uppboðssølu til ógagns fyri allar hinar alararnar i Føroyum, ið selja til «fastar» laksagrossistar i EF. Hóast tað er próvfast, at tað i dag er ógjøriligt at selja stórra nøgdir av laksi til hægri pris enn hann, ið fæst á uppboðssøluni (tað er jú eisini galdandi marknaðarprisur nærmast brúkarinum), so heldur landsstýrið fast um at vit áframt skulu ríka upp onkrar laksagrossistar i EF.

Heitur tú so á fjølmíðlarnar — nú sipi eg til útvarpið — um at upplýsa tær, hvørjir teir grossistar eru, ið rinda meira fyri laksin i dag, enn tað sum fæst á uppboðssøluni, ja, so verður hetta sýtt tær!

Hvat er tað fyri eitt land vit liva i, sum loyvir almennum fjølmíðli at «hanga út» annan partin i einum trætumáli og krógva hin sum mansmóð?

Nógva hin størsti fasti keypari av alifiski i Føroyum i dag er Føroya Fiskasøla, men nýggi stjórni har hevur sum kunnugt alment úttalað, at Fiskasølan ikki stendur

aftanfyri áheitanina til landsstýrið um at banna laksasølu á uppboðssølu. Sostatt má avgerðin vera reint politisk, og so leingi eingin vil upplýsa hvørjir teir grossistar eru, ið rinda hægri pris fyri laksin, so loyvi eg mær (og eg vei at ein stór fjøld av Føroya fólki hugsar tað sama!) at pástanda, at talan tá einans kann vera um franska svikaran, ið Interpol nú leitar eftir og sum hevur kostað føroyskum laksautflytarum milliónatals krónur.

Heri Hjelm og aðrir hava sjálvandi ikki selt laks á uppboðssølu síðani bannið varð kunngjørt, men hin vegin vita vit, at føroyskur laksur áframt verður useldur á uppboðssølu i Hirtshals. Tað er ti lætt at gita, at her er talan um ein ella fleiri (ikkir føroyskir) «fastir keyparar», ið senda i hvussu so er ein part av føroyska laksinum inn á uppboðssøluna i vón um at fáa hægri pris fyri hann har, enn teir hava rindað føroyska alaranum fyri hann. Danir eru ikki búskaparligrar byttlingar!

Landsstýrið heitur nú á fátan, men hann noktar at fara upp i leikin — tað vildi jú verið at leggja seg út i innanhýsis viðurskipti i einum óðrum landi.

Men landsstýrið gevst ikki so, og verður ti nú hótt við (soleiðis má tað skiljast) at senda nýðsnarar til Hirtshals, fyri á tann hátt at koma fram á hvørjir teir alarar i Føroyum eru, ið upprunliga áttu henda vælsignaða laksin. Fæst vissa fyri ti, er ætlanin at nokta «syndarunum» at útflyta laks!

Russar hava Sibirien — vit hava Koltur — hvi ikki beinan vegin byrja at senda tilíkar «syndarar» út á hesa i dag oyði oynna?

Men enn meira yvirstýring skal fremjast: Ætlanin er nú at banna øllum fyrirkønum, ið ikki hava ein partapening uppá minst 100.000 krónur, at útflyta føroyskar fiskavørur. Sjálv grundgevingin/hugsanin aftanfyri eina tílaka lóg kann møguliga vera skilagóð i ávisum førum, men hvørja vissu hevur tú fyri at eitt partafelag, ið hevur 90.000 krónur meira i parta-

peningi enn eitt annað «dugir» betri at selja fisk enn hitt? Og hvat so við teimum fyrirkønum, ið ikki eru partafelag, men hava havt stóran vinning av søluni (t.d. Heri Hjelm) til gagns fyri landið, ella ti stóru einkarsølufyrirkøni (Føroya Fiskasøla) sum nú hevur milliónahal til ógagns fyri landið? —

Afturat partapeningskravinum verður kravt lóggilding, t.v.s. sølumaður skal inn til Marjun Hanusardóttir at «góðskuvigast» og «stemplast», áðrenn hon um verður veitt loyvi at selja føroyskar fiskavørur. Hvat so við teimum, ið verða «vigaðir» og funnir ov lættir? — Skulu teir brennimerkjast, so øll kunnu siggja hvørjir teir eru?

Grundgevingin/hugskotið aftanfyri hesa lóggilding er helst eisini skilagott, men tað er eftir minari áskoðan heilt burdurvið at sleggja eitt tilíkt uppskot ígjøgnum við lóg eins og Stalin við kommunismuni. Hevði tað ikki verið nógvar ferðir skilabetri, meira náttúrligt, positivt og rætt, um Heilsufreðiliga Starvsstovan skipaði fyri einum søluskeiði um fiskavørur, har allir seljarar finga gjølla kunning um hvørji krøv (altjóða og egnu) fiskaútflytarin má lúka, og har teir m.a. finga «professionella» vegleiðing um hvussu sølusáttmálar skulu orðast, so ikki

«fidusmakarar» taka teir á bóli.

Peningur til tilíkt endamálið hevdði i hvussu so er verið nógvar ferðir betri nýttur, enn tær milliónupphæddir (?) úr «Vestnorden-grunninum», ið Starvsstovan nú brúkar til at uppfinna hjólið av nýggjum (t.e. at tað er sunnari at eta fisk enn tálgafti!). Annars eru tær fiskakanningar, ið Starvsstovan her ger yvirhøvar allar framdar fyri langari tíð síðani (sjá m.a. «Norges offentlige utredninger» nr. 23, 1978). Alt i lagi at nýklaktir «frøðingar» fáa loyvi at sýna at teir duga sitt «pensum», men so kann Starvsstovan heldur ikki loyva sær stóðugt at grenja um, at stovnurin hevur tørv á meiri fólki fyri at klára at røkja sínar uppgávur.

Vit frætta at unga ættarliðið — Føroya framtíð — i hópatali flýggjar av landinum, samstundis sum landsstýrið nú skal seta enn fleiri pantifutar at taka teir seinastu molararnar frá teimum, ið eru ov veik at flýggja. Eftir verður skjótt bert alment settir pedagogar, búskaparfrøðingar og fiskifrøðingar, og so sjálvandi allir soldatar Torden-skjolds i lögtinginum, landsstýrinum og ikki at gloyma soldatarnir i teimum «feitu» og «finu» almennu og hálvalmennu mak- og samsýningsnevndunum (t.d. fyri SEV, IRF, Menningargrunnin, Tryggingarsambandið o.s.f.).

Eru fráflytingartøluni fyri 1990 hættislig, so verða tey enn meira skelkandi næstu árin, nú landsstýrið hevur boðað frá ætlanum at fremja fiskibann stórar partar av árinum. Við øðrum orðum: Enn meiri yvirstýring. — Og vinnan sjálv, hvat sigur hon? — Hon verður als ikki eftirspurd, líka lítið sum Fiskivinnustovan hirðir at upplýsa Føroya fólki um hvørjar kanningar, «hypotesur» og gitingar hesar ætlanir eru grundaðar á og ikki minst: hvussu eftirfarandi pástandirnir eru um at okkara fiskastovnar eru niðurfiskaðir. Vit eru eitt upplýst fólk, og stórar partar av i hvussu so er ti

unga ættarliðinum, vildi uttan trupulleikar megnað at sett seg inn i tann «visind» um stovnsmeting, ið fiskifrøðingurin heldur seg hava einkarrætt uppá at skilja.

Tað snýr seg i dag um Føroya fólks verða ella ikki verða á hesum klettum, og eru ti tilíkar stórlátnar einavaldsavgjafir, ið vit uppliva i hesum døgum, mest at sammeta við at verða spýttur i andlit. Ongantið áður hava landsins myndugleikar so dyggiliga sleggjað vinnulívsfæroyingini i hævðið við Jante-lóg Aksel Sandemoses:

1. Tú skalt ikki trúgva at tú ert nakað.
2. Tú skalt ikki trúgva at tú ert líka nógva sum vit.
3. Tú skalt ikki trúgva at tú ert klókari enn vit.
4. Tú skalt ikki billa tær inn at tú ert betri enn vit.
5. Tú skalt ikki trúgva at tú veist meira enn vit.
6. Tú skalt ikki trúgva at tú ert meira enn vit.
7. Tú skalt ikki trúgva at tú dugir nakað.
8. Tú skalt ikki flenna at okkum.
9. Tú skalt ikki halda at nakar dæmar teg.
10. Tú skalt ikki trúgva at tú kanst læra okkum nakað.

Eitt undrar meg nógva i øllum ti, ið nú fer fram: Eru hesir stórlátnu einavaldsfrøðingarnir so stórir i egnum eygu, at teir heilt hava gloymt, at teirra feitu lonir verða goldnar av tí framleiðandi vinnulívinu, og at tað ti i veruleikanum eru teirra egna lóngvevarar, teir nú sparka av landinum?

Lógir, ið á einhvønn hátt skerja rásarum vinnulívsins, eru tívær enn neyðugar i dagsins samfelag. Men verða hesar lógir settar i verk uttan at tey menniskju, ið verða meinast rakt av teimum, fáa loyvi at siga sína hugsan um málið ella helst: Verða biðin um at koma við einum uppskoti til loysn av málinum, ja, so svitast ikki at skaptur verður ein dökkur, kovandi dæmur, ið breiðir seg um alt okkara samfelag. Endin av øllum verður, at tilætlaðu positivu árinini av lógunum i staðin fyri at verða beinleiðis negativ — ja, oyðileggjandi fyri alla samfelagsmenningina.

Jú — okkara Berlinmúrur er i stóðugum vøkstri!

Tormóður Dahl

Ljóðslóð

»Rímsins haft: halt kjaft!«
ókendur

§ Tað er bannað at yrkja uttan rím har úti á endanum.

Sekt:

100 fjórðingar av fermingarsangi yrktum á spískasteini, síðani skulu hendurnar høgast av og neglast á dyrnar á Landsbókasavnninum sum eina litla áminning til aðrar fjákkutar droymmarar; verður hetta ikki at hjálpa er eingin onnur bót enn bót: 2 milliónir dagbøtur á 23 rímorð uppá Jákup sum ikki læt sín gák upp; og hjálpar ikki tað: einvegis ferðaseðil til Teheran við 12 kilo av heroíni.

Tórshavn 30. april 1991
Álvur Olsen